Рішення

разової спеціалізованої вченої ради

про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Глущенко Микита Олексійович** народився 8 травня 1998 року, у м. Донецьк, Донецької області, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2020 році Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича та здобув кваліфікацію ступеню вищої освіти «Магістр» за спеціальністю 053 «Психологія», працює викладачем закладу вищої освіти кафедри психології та філософії у Буковинському державному медичному університеті, м. Чернівці.

З 01 жовтня 2021 року і до цього часу навчається в аспірантурі Волинського національного університету імені Лесі Українки за спеціальністю 053 «Психологія» (освітньо-наукова програма «Психологія особистості: генеза, здоров'я, безпека»). Термін завершення навчання – 30 вересня 2025 року.

Глущенко Микита Олексійович виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Психологія особистості: генеза, здоров'я, безпека».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України, м. Луцьк № 269-з від 26 червня 2025 р. на підставі рішення вченої ради Волинського національного університету імені Лесі Українки (Протокол № 8 від 26 червня 2025 р.) у складі:

Голова разової
спеціалізованої ради:

ГОШОВСЬКИЙ Ярослав Олександрович, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри-завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Рецензент:

МАЛІМОН Людмила Яківна, кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри загальної та клінічної психології, декан факультету психології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Офіційні опоненти:

СЕРДЮК Людмила Захарівна, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії психології особистості імені П. Р. Чамати Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

ФЕДОРИШИН Галина Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

ДУДНИК Оксана Андріївна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

на засіданні 03 вересня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Глущенко Микиті Олексійовичу на підставі публічного захисту дисертації «Психологічний зміст Я-концепції осіб з травмою інцесту» за спеціальністю 053 «Психологія».

Дисертацію Глущенка Микити Олексійовича виконано у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Науковий керівник – МУШКЕВИЧ Мирослава Іванівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психодіагностики Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що є завершеною науковою працею, у якій подано нове розв'язання наукової проблеми: психологічного змісту Я-концепції осіб з травмою інцесту.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

У дисертаційній роботі чітко окреслено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, а також, наведено характеристику методологічного інструментарію, що забезпечує належний рівень наукової обґрунтованості отриманих результатів.

Структура дисертації відповідає типовим вимогам, які висуваються до оформлення науково-кваліфікаційної роботи: анотація, вступ, перелік умовних скорочень, три розділи поділені на вісім підрозділів, висновки, список використаних джерел, додатки.

Оформлення рукопису здійснено державною мовою, згідно з чинними нормативними вимогами до написання дисертацій.

У роботі наявні всі необхідні елементи, передбачені пунктом 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), зокрема: обґрунтування наукової новизни, формулювання практичного значення результатів, зазначення апробації результатів дослідження на наукових конференціях і в публікаціях, що відповідають вимогам постанови.

Результати дисертаційної роботи, висновки та пропозиції опубліковані в 14 публікаціях здобувача, з яких 5 статей – у наукових фахових виданнях із психології, включених до переліку, затвердженого МОН України, 9 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та інших виданнях апробаційного характеру.

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Глущенко М. Теоретичні підходи до розуміння інцесту в психологічній науці. Психологічні перспективи. 2023. №41, С. 74–91. DOI: https://doi.org/10.29038/2227-1376-2023-41-hlu

2. Глущенко М. «Я-концепція» особистості як психологічний феномен. Психологічні студії. 2024. №2. С. 20–27. DOI: https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.2.2

3. Глущенко М. Обґрунтування методологічних засад дослідження Я-концепції особистості та травми інцесту. Psychological Journal. 2025. Vol.11, № 2. С. 77– 90. DOI: https://doi.org/10.31108/1.2025.11.2.6

4. Hlushchenko M. An empirical study of the content components of the self-concept of individuals with incest trauma. Personality and environmental issues. 2025. №4 (1). С. 28–36. DOI: https://doi.org/10.31652/2786-6033-2025-4(1)-28-36

5. Глущенко М. Психологічний аналіз аспектів Я-концепції в структурі особистості з травмою інцесту. Психологічні перспективи. 2025. №45. С. 10– 23. DOI: https://doi.org/10.29038/2227-1376-2025-45-hlu

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Глущенко М., Мушкевич М. Вплив психосексуального розвитку на виникнення феномену інцесту: психодинамічний аспект. Актуальні проблеми практичної психології у Волинському регіоні: матеріали XV наук.-практ. семінару (м. Луцьк, 25–26 листопада 2021 р.), Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2021. С. 28–31.

7. Глущенко М. Інцест як ненормативна сімейна криза. 103-а підсумкова науково-практична конференція з міжнародною участю професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету (м.

Чернівці, 07,09,14 лютого 2022 р.), Буковинський державний медичний університет. Чернівці, 2022. С. 432–433.

8. Глущенко М. Концептуальні підходи до розуміння інцестуозності особистості. Світоглядна освіта молоді: філософський та психолого-педагогічні аспекти: матеріали міжнародної конференції – других академічних читань пам'яті Романа Арцишевського (м. Луцьк, 23-24 червня 2022 р.). Луцьк, 2022. С. 101–103.

9. Liubina L., Osypenko V., Hlushchenko M. Important self-help skills – development of resilience of personality in the conditions of today's ukrainian society. XVIII International Scientific and Practical Conference «Advancing in research, practice and education» (Florence, 10-13 May 2022). Italy. P 538–541.

10. Глущенко М., Мушкевич М. Методологічні аспекти дослідження Я-концепції особистості з травмою інцесту. Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 23–24 березня 2023 р.). Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2023. С. 47–51.

11. Глущенко М., Мушкевич М. Особливості функціонування Я-концепції особистості з травмою інцесту. Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 28–29 березня 2024 р.). Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. С. 42–45.

12. Глущенко М., Мушкевич М. Теоретичні аспекти поняття прив'язаності у контексті травми інцесту. Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 16–29 березня 2025 р.). Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2025. С. 36–39.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

13. Душкевич М., Глущенко М. Репрезентація образу Я в жінок, які зазнали інцесту. Габітус. 2020. №16 С. 134–139. DOI: https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.16.21

14. Душкевич М., Глущенко М. Розробка, апробація та стандартизація опитувальника «Шкала інцестуозності особистості». Психологічний часопис.2021. №7 (1). С. 108–127. DOI: https://doi.org/10.31108/1.2021.1.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам Кабінету Міністрів України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У дискусії взяли участь голова і присутні члени разової спеціалізованої вченої ради:

Голова разової спеціалізованої вченої ради **ГОШОВСЬКИЙ Ярослав Олександрович**, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри-завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки, **зауваження:** Без зауважень.

Офіційний опонент разової спеціалізованої вченої ради **СЕРДЮК Людмила Захарівна**, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії психології особистості імені П. Р. Чамати Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. **Зауваження**:

1. З позиції глибшого осмислення проблематики дисертаційного дослідження доцільно було б приділити більше уваги аналізу структурно-змістових особливостей прояву Я-концепції осіб з травмою інцесту з урахуванням вікових чинників та тривалості пережитого сексуального насильства у дитячому віці.

2. Зважаючи на те, що заявлена тема передбачає ґрунтовний особистісний аналіз, варто було б розширити емпіричне дослідження у напрямі вивчення гендерних відмінностей Я-концепції осіб, які зазнали травми інцесту, оскільки цей аспект, попри його розгляд у теоретичній частині роботи, не знайшов достатнього відображення в емпіричній частині.

3. Віддаючи належне ґрунтовному опису концептуальних засад розробки психологічної програми тренінгу з відновлення позитивної Я-концепції осіб з травмою інцесту, доцільно було б ширше представити детальний зміст

окремих тренінгових занять, зважаючи на їхню важливість для психологічної науки та високий практичний потенціал.

4. Представлені у роботі практичні рекомендації мають безперечну прикладну цінність, однак потребують більш чіткого окреслення меж їх застосування для різних категорій постраждалих (з урахуванням віку, статі, етапу реабілітації та наявного терапевтичного досвіду).

Офіційний опонент разової спеціалізованої вченої ради **ФЕДОРИШИН Галина Миколаївна**, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. **Зауваження**:

1. Враховуючи чутливість теми, автор виявляє належну етичну обережність при зборі даних. На нашу думку, було б доречним детальніше розкрити питання етичних принципів, механізмів забезпечення психологічної безпеки учасників, дій у випадку ретравматизації, процедур інформованої згоди тощо у відповідності міжнародним стандартам психологічної науки.

2. У другому розділі дисертації, автор звертається до наративного компоненту в аналізі Я-концепції, однак ця частина в роботі представлена досить лаконічно. Варто було б розширити якісну інтерпретацію – через тематику, структуру і логіку особистісних історій учасників. Більш систематизоване залучення наративної психології дозволило б краще відтворити суб'єктивне значення травми у формуванні Я-концепції.

3. Дисертант обмежується лаконічною згадкою про терапевтичний досвід учасників дослідження, не надаючи розгорнутої інформації щодо тривалості, типу, фахової орієнтації чи результатів психотерапевтичного впливу. Уточнення потребують дані, які дозволили б визначити, як саме терапевтичний досвід вплинув на формування або трансформацію Я-концепції осіб із травмою інцесту, а також якою мірою це було враховано під час аналізу результатів.

Офіційний опонент разової спеціалізованої вченої ради **ДУДНИК Оксана Андріївна**, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. **Зауваження:**

1. Заслуговує підтримки та схвалення прагнення дисертанта приділити багато уваги психологічним особливостям змісту Я-концепції особистості, в наслідок пережитого внутрішньосімейного сексуального насильства, водночас слід би було детальніше розкрити питання взаємозв'язку з іншими формами домашнього насильства, такими як фізичне, психологічне.

2. За результатами дисертаційного дослідження було б цікаво простежити вплив пережитого травматичного досвіду на формування у структурі особистості, наприклад комплексу жертви, комплексу неповноцінності, виникнення Стокгольмського синдрому.

3. Незважаючи на достатню емпіричну складову дослідження, дисертант не деталізує вікові межі учасників, що ускладнює узагальнення результатів на ширші популяції. Враховуючи специфіку Я-концепції, віковий чинник міг би з'ясувати суперечливі інтерпретації змісту означеної проблематики.

4. У тексті дисертаційного дослідження подекуди спостерігаються стилістичні, синтаксичні та пунктуаційні помилки, які не впливають на зміст, однак знижують рівень загальної мовної культури роботи.

Рецензент разової спеціалізованої вченої ради **МАЛІМОН Людмила Яківна**, кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри загальної та клінічної психології, декан факультету психології Волинського національного університету імені Лесі Українки. **Зауваження:**

1. З огляду на те, що емпіричне дослідження проводилось у період повномасштабної війни в Україні, доцільно було б окреслити можливий вплив воєнного часу на емоційних стан учасників дослідження. Зокрема, чи враховувався у роботі той факт, що пережитий досвід інцесту міг накладатися на інші стресогенні фактори, зумовлені війною?

2. На с. 93 здобувач зазначає, що в процесі наукової концептуалізації проблеми було реалізовано поетапний підхід до вивчення феномену Я-концепції

осіб із травмою інцесту, який передбачав поступове ускладнення дослідницьких завдань. Уточнення потребує опис самих етапів дослідження, а також пояснення, в чому саме полягало ускладнення завдань на кожному з етапів.

3. Віддаючи належне якісній розробці та підтвердженню надійності й валідності авторського психодіагностичного опитувальника «Шкала інцестуозності особистості», слід зауважити доцільність включення до процедури психометричної верифікації етапу оцінювання дивергентної валідності. Такий крок дозволив би переконливо продемонструвати специфічність конструкту, що вимірюється, і виключити ймовірність перетину з дотичними, але відмінними психологічними феноменами.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України, місто Луцьк присуджує **ГЛУЩЕНКУ Микиті Олексійовичу** науковий ступінь доктора філософії із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія. Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради
ID – PhD 9914 **Ярослав ГОШОВСЬКИЙ**